

Briuselis, 2024 09 04
COM(2024) 703 final

KOMISIJOS ATASKAITA EUROPOS PARLAMENTUI IR TARYBAI

**Antroji daugiamečio Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklių valdymo ir tų
išteklių žvejybos plano įgyvendinimo ir naudojimosi šiuo daugiamečiu planu Komisijai
suteiktais deleguotaisiais įgaliojimais ataskaita**

{SWD(2024) 703 final}

IŠVADOS

Nuo pirmosios ataskaitos¹ pateikimo Baltijos jūros aplinkos ir Baltijos jūros žuvų išteklių būklė blogėjo toliau. Baltijos jūros daugiamečio plano (toliau – daugiametis planas)² įgyvendinimas padėjo sumažinti žvejybos intensyvumą. Vis dėlto, Tarptautinės jūrų tyrinėjimo tarybos (ICES) duomenimis, kai kurių žuvų išteklių, ypač dviejų menkių išteklių, kurių biomasės dydis tebėra kaip niekad mažas, pagrindinė mirtingumo priežastis yra ne žvejyba, o kiti veiksniai. Be to, problemiška ir kai kurių silkių išteklių būklė.

Bendras **suinteresuotųjų subjektų ir valstybių narių**, su kuriais konsultuotasi, vertinimas **rodo**, kad **nuomonės dėl daugiamečio plano skiriasi**. Baltijos jūros patariamoji taryba (BSAC)³ išvelgia daugiamečio plano vertę, tačiau yra nusivylusi rezultatais. Pramonės atstovai daugiametį planą daugiausia vertina neigiamai, nors kai kurie jų laikosi neutralaus požiūrio. NVO, kaip ir trijų atsakymus pateikusių valstybių narių, nuomonės skiriasi: esama tiek neigiamų, tiek teigiamų nuomonių.

Komisija ir toliau laikosi nuomonės, kad daugiametis planas pasirodė esąs **naudinga priemonė bendrai žuvininkystės politikai (BŽP)**⁴ **įgyvendinti**, visų pirma siekiant nustatyti žvejybos galimybes. Kaip minėta pirmojoje ataskaitoje, daugiamečiame plane nustatytos regionams pritaikytos žvejybos valdymo taisyklės. Nustatant žuvų išteklių, kuriuos vertinant turėta daug duomenų (arba dėl kurių atliktas didžiausio galimo tausios žvejybos laimikio (MSY) vertinimas), bendrą leidžiamą sužvejoti kiekį (BLSK), pagal daugiametį planą galima taikyti viršutines ribas, kartu taikant tam tikras **lankstumo priemones sveikesniems ištekliams**. Dėl išteklių, kurių biomasė nesiekia minimalaus dydžio, daugiamečiame plane nustatyta **apsauginė sąlyga**. Šia apsaugine sąlyga užtikrinama, kad šių išteklių kvotos būtų kuo labiau sumažintos ir būtų imtasi papildomų taisomųjų priemonių jiems atkurti.

Komisija laikosi nuomonės, kad **tam tikrus Tarybos priimtus sudėtingus sprendimus** dėl Baltijos jūros išteklių buvo **galima priimti todėl, kad daugiamečiu planu nustatyta sistema, kurioje suderinta apsauginė sąlyga ir lankstumo priemonės**. Be daugiamečio plano Tarybai būtų buvę labai sunku susitarti dėl taisomųjų priemonių, kurios padėtų atsikurti prastos būklės ištekliams, ir greičiausiai būtų buvusios nustatytos didesnės kvotos. Kita vertus, daugiamečiame plane taip pat numatytos su sveikesniais ištekliais susijusios lankstumo priemonės, kuriomis suteikiama galimybė tam tikromis sąlygomis taikyti viršutinę F_{MSY} intervalo dalį. Daugiamečiu planu užtikrinta, kad šiandien visa žvejyba būtų valdoma atsižvelgiant į MSY arba kad būtų imamasi priemonių siekiant, kad ji atitiktų MSY. Sveiki ištekliai yra vienintelis ilgalaikio žvejybos pramonės ir pagalbinių sektorių pelningumo pagrindas.

¹ COM(2020) 494 *final*, 2020 9 14.

² 2016 m. liepos 6 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/1139, kuriuo nustatomas daugiametis Baltijos jūros menkių, silkių ir šprotų išteklių valdymo ir tų išteklių žvejybos planas, (OL L 191, 2016 7 15, p. 1).

³ <http://www.bsac.dk/BSAC/About-the-BSAC>.

⁴ 2013 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 1380/2013 dėl bendros žuvininkystės politikos (OL L 354, 2013 12 28, p. 22).

Tačiau, nepaisant to, kad BLSK nustatymo momentu jis atitiko F_{MSY} arba buvo mažesnis už jį, daugelio žuvų išteklių dydis sumažėjo, o jų struktūra pagal amžių ir dydį pablogėjo. Tai turėjo neigiamą poveikį susijusiai žvejybai. Be to, kai prastos būklės išteklių daugėja, mišriosios žvejybos sąlygomis tampa vis sudėtingiau taikyti daugiamečio plano taisykles ir siekti, kad visi ištekliai būtų valdomi laikantis F_{MSY} . Žuvų išteklių būklė blogėja dėl to, kad Baltijos jūros ekosistema iš esmės keičiasi ir yra nesubalansuota. Be to, esama požymių, kad pelaginių rūšių laimikio duomenys dažnai teikiami neteisingai, o tai gali: i) bloginti pelaginių žuvų išteklių vertinimų tikslumą ir patikimumą ir ii) prisidėti prie peržvejojimo. Galiausiai, Rusija savarankiškai nustato savo BLSK, kurie neatitinka MSY ir kuriais neatsižvelgiama į patikimiausias turimas mokslines rekomendacijas.

Vis dėlto, Komisija ir toliau daro išvadą, kad **daugiametis planas yra stabili ilgalaikė BŽP įgyvendinimo Baltijos jūroje priemonė**. Daugiamečiu planu: i) užtikrinama, kad būtų **mažiau netikrumo nustatant kvotas**; ii) sudaromos sąlygos imtis **taisomųjų priemonių dėl intensyviai žvejojamų išteklių** (įskaitant atvejus, kai taikomas žvejybos draudimas); iii) **padidinamas kvotų nustatymo proceso skaidrumas** suinteresuotiesiems subjektams ir valstybėms narėms ir iv) **žvejybos pramonės subjektams sudaromos sąlygos geriau planuoti savo žvejybą**.

1. ĮVADAS

Daugiamečiame plane reikalaujama, kad Komisija pateiktų Europos Parlamentui ir Tarybai ataskaitą dėl daugiamečio plano rezultatų ir poveikio ištekliais ir tų išteklių žvejybai, visų pirma dėl to, ar pasiekti jo tikslai. Pirmoji ataskaita paskelbta 2020 m., o šioje antroje ataskaitoje daugiausia dėmesio skiriama nuo to laiko įvykusiems svarbiems pokyčiams. Joje taip pat aptariama pareiga teikti ataskaitas dėl Komisijai suteiktų deleguotųjų įgaliojimų pagal daugiamečio plano 16 straipsnio 2 dalį.

Daugiamečio plano tikslai yra šie: i) padėti siekti BŽP tikslų; ii) siekti užtikrinti, kad būtų žvejojama taip, kad būtų atkurti ir išlaikyti žuvų išteklių dydžiai, viršijantys dydžius, kuriais gali būti užtikrintas MSY; iii) padėti panaikinti išmetimo į jūrą praktiką vengiant nepageidaujamo laimikio ir jį mažinant, ir įgyvendinti įpareigojimą iškrauti atitinkamų rūšių laimikį ir v) įgyvendinti ekosisteminį metodą, siekiant užtikrinti, kad neigiamas žvejybos veiklos poveikis aplinkai būtų kuo mažesnis. Daugiamečiame plane nustatytos tam tikrų žuvų išteklių, dėl kurių atliktas MSY grindžiamas vertinimas, žvejybos galimybių nustatymo taisyklės. Jame taip pat nustatytos konkrečios kontrolės taisyklės ir Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus dėl: i) tam tikrų išteklių, kurie sužvejojami kaip priegauda; ii) įpareigojimo iškrauti laimikį išimčių ir iii) kai kurių techninių priemonių.

Daugiametis planas taikomas: i) menkėms, silkėms ir šprotams, kaip tikslinėms rūšims, ir ii) jūrinėms plekšnėms, europinėms upinėms plekšnėms (*Platichthys flesus*), paprastiesiems otams ir švelniesiems rombams, sužvejojamiems kaip priegauda⁵. Tikslinės rūšys sudaro apie 95 proc. bendro Baltijos jūroje sužvejojamo laimikio.⁶ Metiniuose Tarybos reglamentuose dėl žvejybos Baltijos jūroje galimybių nustatyti tikslinių išteklių, taip pat jūrinių plekšnių ir lašišų BLSK ir kvotos.

Ši ataskaita grindžiama i) naujausia ICES rekomendacija dėl atitinkamų Baltijos jūros išteklių⁷; ii) jos ekosistemos⁸ ir žvejybos⁹ apžvalgomis; iii) Komisijos Žuvininkystės mokslo, technikos ir ekonomikos komiteto (ŽMTEK) atlikta 2021 m. nacionalinių ataskaitų dėl įpareigojimo iškrauti laimikį¹⁰ ir 2023 m. metinės ekonominės ataskaitos¹¹ analize ir iv) Komisijos turima informacija.

⁵ Komisija pateikė pasiūlymą dėl daugiamečio Baltijos lašišų išteklių valdymo plano (KOM(2011) 470 galutinis, 2011 8 12), o vėliau jį atšaukė (2020/C 321/03, OL C 321, 2020 9 29, p. 37), atsižvelgdama į neigiamą ICES vertinimą (2020 m. ICES rekomendacija – sr.2020.02) (<https://doi.org/10.17895/ices.advice.6008>).

⁶ 2022 m. ICES rekomendacija „Baltijos jūros ekoregiono žvejybos apžvalga“, 2023 m. vasario 6 d., 2 versija, p. 5 (<https://doi.org/10.17895/ices.advice.21646934>).

⁷ <https://www.ices.dk/advice/Pages/Latest-Advice.aspx>.

⁸ 2022 m. ICES rekomendacija „Baltijos jūros ekoregiono ekosistemos apžvalga“, 2022 m. gruodžio 15 d. (<https://doi.org/10.17895/ices.advice.21725438>).

⁹ Plg. su 6 išnaša.

¹⁰ ŽMTEK 69-ojo plenarinio posėdžio ataskaita (PLEN-22-01), 6.1 skirsnis, p. 16–31; *ad hoc* susitarimo ataskaita „Valstybių narių 2021 m. metinių ataskaitų dėl įpareigojimo iškrauti laimikį vertinimas“ (angl. *Evaluation of Member States' Annual Reports on the Landing Obligation (for 2021)*), 2022 m. kovo mėn., aiškinamasis dokumentas, pridėdamas prie plenarinio posėdžio ataskaitos.

¹¹ STECF 23-07, ES žvejybos laivyno metinė ekonominė ataskaita.

Be to, konsultuotasi su Baltijos jūros regiono valstybių narių grupe¹², BSAC ir atitinkamais jų nariais¹³. Galiausiai taip pat buvo atsižvelgta į pirmąją ir antrąją¹⁴ Techninių priemonių reglamento (ES) 2019/1241¹⁵ įgyvendinimo ataskaitą.

2. POKYČIAI ATITINKAMOSE SRITYSE

Šioje ataskaitoje pristatomi daugiamečio plano įgyvendinimo pokyčiai nuo 2020 m. šiose penkiose srityse: žvejybos lygio, išmetimo į jūrą, ekosisteminio metodo, regioninio bendradarbiavimo ir socialinių bei ekonominių aspektų.

2.1. NUO 2020 M. NUSTATYTOS ŽVEJYBOS GALIMYBĖS

Nuo 2014 m. nebuvo atliktas joks rytinės Baltijos jūros dalies menkių MSY vertinimas, taip pat nebuvo Botnijos įlankos silkių vertinimo nustatant 2021 m. BLSK ir vakarinės Baltijos jūros dalies menkių vertinimo nustatant 2024 m. BLSK.

Per keturis 2021–2024 žvejybos metų BLSK nustatymo etapus iš viso reikėjo nustatyti 32 BLSK, kuriems taikomas daugiamečio planas. Dėl 18-kos iš jų nereikia pateikti konkrečių pastabų, o dėl 14-kos – reikia¹⁶.

Kalbant apie pirmuosius 18 BLSK, Komisija 17 atvejų pasiūlė tokius BLSK, kurie neviršytų F_{MSY} taško vertės. Kadangi abiejų menkių išteklių padėtis yra sunki ir jie kaip neišvengiama priegauda sužvejojami vykdant plekšnių žvejybą, Komisija nuolat siūlė jūrinių plekšnių BLSK nustatyti apatinėje F_{MSY} intervalo dalyje, o 2024 m. net mažesnę, nei nurodyta ICES rekomendacijoje. Remdamasi daugiamečiu planu ir atsižvelgdama į savo pasiūlymą uždrausti tikslinę centrinės Baltijos jūros dalies silkių žvejybą, Komisija pasiūlė tokį 2024 m. Rygos įlankos silkių BLSK, kuris, jos nuomone, patenka į viršutinę F_{MSY} intervalo dalį. Iš 18 pirmiau minėtų atvejų devyniais atvejais Taryba į Komisijos pasiūlymą atsižvelgė. Kitais devyniais atvejais ji BLSK padidino neviršydamą daugiamečiame plane nustatytą taikytinų F_{MSY} intervalų (2022 m. ir 2023 m. centrinės Baltijos jūros dalies silkių, 2024 m. Rygos įlankos silkių¹⁷, 2021 m. ir 2022 m. jūrinių plekšnių ir kiekvienais metais šprotų).

¹² 2013 m. gruodžio 13 d. Susitarimo memorandumas dėl Baltijos jūros žuvininkystės forumo (BALTFISH) principų ir darbo metodų, <http://www.bsac.dk/BSAC-Resources/Documents-section/BALTFISH>.

¹³ Klausimynas ir atsakymai pateikiami prie šios ataskaitos pridedamame Komisijos tarnybų darbiniam dokumente SWD(2024) 703.

¹⁴ COM(2021) 583 *final*, 2021 9 23, ir COM(2024) 349 *final*, 2024 7 30.

¹⁵ 2019 m. birželio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2019/1241 dėl žuvininkystės išteklių išsaugojimo ir jūrų ekosistemų apsaugos taikant technines priemones, kuriuo iš dalies keičiami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 1967/2006, (EB) Nr. 1224/2009 ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentai (ES) Nr. 1380/2013, (ES) 2016/1139, (ES) 2018/973, (ES) 2019/472 ir (ES) 2019/1022 ir panaikinami Tarybos reglamentai (EB) Nr. 894/97, (EB) Nr. 850/98, (EB) Nr. 2549/2000, (EB) Nr. 254/2002, (EB) Nr. 812/2004 bei (EB) Nr. 2187/2005, (OL L 198, 2019 7 25, p. 105).

¹⁶ Išsami lentelė pateikta prie šios ataskaitos pridedamo Komisijos tarnybų darbinio dokumento priede.

¹⁷ Kadangi Taryba nusprendė neuždrausti tikslinės centrinės Baltijos jūros dalies silkių žvejybos, klausimas dėl šio BLSK apskaičiavimo metodikos tapo nebeaktualus.

14 atvejų pasižymi ypatingomis aplinkybėmis – jie susiję su vakarinės Baltijos jūros dalies silkėmis ir abiem menkių ištekliais per visą laikotarpį ir Botnijos bei centrinės Baltijos jūros dalies silkėmis 2024 m.

2.1.1. Vakarinės Baltijos jūros dalies silkės

ICES vertinimu, nuo 2018 m. vakarinės Baltijos jūros dalies silkių išteklių neršiančių žuvų biomasė yra mažesnė už B_{lim} atskaitos tašką, t. y. žemiausią saugos tašką, kurio nesiekiant ištekliais gali būti sunku laiku atsikurti, o jų reprodukcinis pajėgumas gali sumažėti taip, kad kitais metais jie neatsikurs aukščiau to lygio. Todėl ICES rekomendavo nutraukti bet kokią vakarinės Baltijos jūros dalies silkių žvejybą. 2019 ir 2020 m. BLSK buvo gerokai sumažintas (iš viso –82 proc., palyginti su 2018 m. BLSK). Atsižvelgdama į tai, kad biomasė sudarė tik maždaug pusę mažiausios atskaitos vertės, Komisija pasiūlė 2021 m. BLSK dydį perpus sumažinti ir Taryba tam pritarė. Kadangi padėtis beveik nepagerėjo, Komisija pasiūlė 2022 m. uždrausti tikslinę žvejybą ir nustatyti mažesnę neišvengiamos priegaudos vykdant kitą žvejybą BLSK (50 proc. 2021 m. BLSK). Taryba tam pritarė, kartu nustatydama nukrypti leidžiančią nuostatą tam tikriems mažos apimties priekrantės žvejyba besiverčiantiems žvejams. Dėl 2023 m. Taryba pritarė pasiūlymui palikti galioti 2022 m. taisykles. Dėl 2024 m. Komisija, atsižvelgdama į kritinę išteklių būklę, pasiūlė panaikinti nukrypti leidžiančios nuostatos taikymą mažos apimties priekrantės žvejyba besiverčiantiems žvejams ir nustatyti mažesnę priegaudos BLSK. Tačiau Taryba nusprendė pratęsti visų taisyklių taikymą, taigi nukrypti leidžiančią nuostatą paliko galioti.

2.1.2. Rytinės Baltijos jūros dalies menkės

ICES įvertino, kad rytinės Baltijos jūros dalies menkių išteklių biomasė nesiekia B_{lim} nuo 2019 m., todėl rekomendavo nutraukti visą rytinės Baltijos jūros dalies menkių žvejybą. Nuo 2020 žvejybos metų Taryba susitarė nutraukti rytinės Baltijos jūros dalies menkių tikslinę žvejybą. Nuo 2021 m. neišvengiamos priegaudos vykdant kitą žvejybą BLSK taip pat liko nepakitęs ir siekė 595 tonas. Be to, pagrindiniame paplitimo rajone uždrausta mėgėjų žvejyba, taip pat nustatytas keturių mėnesių žvejybos vasarinio neršto metu neršto vietoje draudimas, tam tikriems mažos apimties priekrantės žvejyba besiverčiantiems žvejams taikant nukrypti leidžiančią nuostatą; Taryba nuo 2021 m. šį draudimą išplėtė įtraukdama tam tikrą pelaginių žuvų žvejybą. Atsižvelgiant į šią sudėtingą padėtį, 2020 m. daugiamečio plano ir buvusio Europos jūrų reikalų ir žuvininkystės fondo nuostatos buvo iš dalies pakeistos, siekiant sustiprinti tam tikras valdymo priemones ir pasiūlyti ekonominės veiklos vykdytojams nutraukti savo laivų eksploataciją.¹⁸

2.1.3. Vakarinės Baltijos jūros dalies menkės

¹⁸ 2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/1781, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (ES) 2016/1139, kiek tai susiję su žvejybos pajėgumo Baltijos jūroje mažinimu, ir Reglamentas (ES) Nr. 508/2014, kiek tai susiję su rytinės Baltijos jūros dalies menkes, vakarinės Baltijos jūros dalies menkes ir vakarinės Baltijos jūros dalies silkės žvejojančių laivynų žvejybos veiklos nutraukimu visam laikui, (OL L 400, 2020 11 30, p. 1).

Nuo 2020 m. vertinant vakarinės Baltijos jūros dalies menkių išteklius buvo vis daugiau netikrumo. Galiausiai dėl to rekomendacijose 2024 m. rekomenduojamas lygis buvo sumažintas. Be to, nuo 2021 m. ICES nebegalėjo pateikti atskirų rekomendacijų dėl verslinės ir mėgėjų žvejybos laimikio.

Komisija pasiūlė 2021 m. BLSK (–11 proc.) nustatyti apatinėje F_{MSY} intervalo dalyje, nes i) buvo įvertinta, kad neršiančių žuvų išteklių biomasė dar neatsikūrė tiek, kad viršytų $MSY B_{trigger}$ atskaitos tašką, t. y. saugos tašką, žemiau kurio reikia imtis tinkamų valdymo veiksmų, ir ii) buvo siekiama išvengti žvejybos pastangų perkėlimo į 22–23 pakvadračius iš 24 pakvadračio, kuriame dėl didelės rytinės Baltijos jūros dalies menkių gausos tame rajone buvo nustatytas tikslinės menkių žvejybos vasarinio neršto metu neršto vietoje draudimas. Komisija taip pat pasiūlė 22–23 pakvadračiuose palikti nepakeistą mėgėjų žvejybos dienos ribą ir žvejybos pavasarinio neršto metu neršto vietoje draudimą, o 24 pakvadratyje žvejybos vasarinio neršto metu neršto vietoje draudimą pratęsti dviem mėnesiais, kad jis būtų suderintas su žvejybos vasarinio neršto metu neršto vietoje draudimu 25–26 pakvadračiuose. Taryba tam pritarė, tačiau BLSK padidino 5 proc. (4 000 tonų), žvejybos vasarinio neršto metu neršto vietoje draudimą 24 pakvadratyje pratęsė tik vienu mėnesiu ir nustatė nuostatą, kuria leista nukrypti nuo 22–24 pakvadračiuose nustatyto žvejybos neršto metu neršto vietoje draudimo vykdant tam tikrą pelaginių žuvų žvejybą.

ICES vertinimu, nuo 2022 m. išteklių dydis faktiškai nesiekia B_{lim} jau daugiau kaip 10 metų. Todėl ICES savo rekomendacijas dėl laimikio sumažino. Be to, ICES nebegalėjo pateikti atskirų rekomendacijų dėl verslinės ir mėgėjų žvejybos laimikio. Komisija pasiūlė uždrausti tikslinę vakarinės Baltijos jūros dalies menkių žvejybą ir nustatyti mažesnę (–92 %) neišvengiamos priegaudos vykdant kitą žvejybą BLSK. Be to, ji pasiūlė: i) žvejybos pavasarinio neršto metu neršto vietoje draudimą pratęsti dviem savaitėmis; ii) jį taip pat taikyti žvejams mėgėjams; iii) sumažinti mėgėjų žvejybos už šio draudimo ribų dienos ribą iki vienos menkės per dieną ir iv) uždrausti tam tikrus mėgėjų žvejybos sugaunant ir paleidžiant žuvis metodus. Taryba pritarė Komisijai, tačiau BLSK sumažinimą apribojo iki –88 proc. (489 tonų), išplėtė nuostatos, kuria leidžiama nukrypti nuo žvejybos pavasarinio neršto metu neršto vietoje draudimo, taikymą dvigeldžių moliuskų žvejybai tam tikromis dragomis, o mėgėjų žvejybos sugaunant ir paleidžiant žuvis metodų nereglamentavo.

2023 m. ICES padidino savo rekomendaciją dėl laimikio, kartu įvertindama, kad išteklių biomasė buvo kaip niekad maža, ir pabrėždama, kad jos trumpalaikė prognozė labai neapibrėžta. Taryba pritarė pasiūlymui, kad liktų galioti 2022 m. BLSK ir visos papildomos priemonės.

2024 m. ICES savo rekomendacijos lygį sumažino iki atsargumo principu grindžiamos rekomendacijos. Rekomenduotas vos 24 tonų laimikis, o jo neužteko priegaudai vykdant kitą žvejybą. Komisija pasiūlė uždrausti bet kokią mėgėjų vykdomą menkių žvejybą ir sumažinti priegaudos BLSK (–72 proc.). Taryba draudimui pritarė, tačiau apribojo BLSK sumažinimą iki –30 proc. (136 tonų).

2.1.4. 2024 m. Botnijos ir centrinės Baltijos jūros dalies silkės

ICES vertinimu, 2024 m. Botnijos silkių biomasė sumažėjo žemiau B_{trigger} ribos, o centrinės Baltijos jūros dalies silkių – net žemiau B_{lim} ribos. Be to, ICES nurodė, kad net ir visai nežvejojant, tikimybė, kad abiejų išteklių biomasė sumažės / išliks žemiau B_{lim} ribos, yra didesnė kaip 5 proc. Remdamasi daugiamečio plano 4 straipsnio 6 dalimi, Komisija pasiūlė nutraukti tikslinę abiejų išteklių žvejybą ir nustatyti neišvengiamos priegaudos vykdant kitą žvejybą BLSK. Taryba nusprendė tikslinės žvejybos neuždrausti, nustatyti BLSK apatinėje F_{MSY} intervalo dalyje (atitinkamai –31 proc. ir –43 proc.) ir centrinės Baltijos jūros dalies silkių valdymo rajone nustatyti vieno mėnesio žvejybos pelaginiais tralais neršto metu neršto vietoje draudimą.

2.1.5. Santrauka

Per visą laikotarpį išteklių, kurių MSY vertinimas atliktas (t. y. visų išteklių, išskyrus vakarinės Baltijos jūros dalies menkes 2024 m. ir rytinės Baltijos jūros dalies menkes), išskyrus vakarinės Baltijos jūros dalies silkes, BLSK buvo nustatomi atsižvelgiant į BLSK nustatymo momentu buvusį F_{MSY} . Tačiau nuo 2017 m. susijusio laimikio kiekiai sumažėjo beveik perpus, o nuo 2020 m. (rytinės Baltijos jūros dalies menkių) arba 2022 m. (vakarinės Baltijos jūros dalies menkių ir vakarinės Baltijos jūros dalies silkių) žvejyba buvo uždrausta.

BSAC ir jos narių nuomonės apie daugiamečio plano vaidmenį nustatant BLSK yra tokios pat neigiamos kaip ir pirmojoje ataskaitoje. Du nariai išreiškė susirūpinimą dėl to, kad MSY atskaitos taškai yra neteisingi ir (arba) per žemi. Trys atsakiusios valstybės narės pateikė tiek teigiamų, tiek neigiamų vertinimų. Be to, kai kurios iš jų nurodė, kad i) taikant MSY metodą nepakankamai atsižvelgiama į su žvejyba nesusijusius aspektus; ii) reikėtų atsižvelgti į tarprūšinius santykius ir iii) reikėtų daugiau lankstumo.

Komisija ir toliau laikosi nuomonės, kad be daugiamečio plano būtų buvę sunkiau susitarti dėl nuoseklių ir BŽP tikslus atitinkančių BLSK.

2.2. ĮPAREIGOJIMAS IŠKRAUTI LAIMIKĮ IR IŠMETIMAS Į JŪRĄ

Vienas iš pagrindinių reformuotos BŽP tikslų – įgyvendinti įpareigojimą iškrauti laimikį ir palaipsniui panaikinti laimikio išmetimo į jūrą praktiką vengiant nepageidaujamo laimikio ir mažinant jo kiekį. Įpareigojimas iškrauti laimikį taikomas rūšims, kurių žvejyba valdoma taikant BLSK. 2015 m. sausio 1 d. Baltijos jūroje įsigaliojo įpareigojimas iškrauti menkių, silkių, šprotų ir lašišų laimikį, o 2017 m. sausio 1 d. – jūrinių plekšnių laimikį. Siekiant palengvinti jo įgyvendinimą, daugiamečio plano 7 straipsniu Komisijai suteikti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus dėl tam tikrų išimčių. 2020 m. lapkričio mėn. į daugiamečio planą įtrauktas teisinis pagrindas priimti dideliu išgyvenamumu grindžiamas išimtis Baltijos lašišoms¹⁹.

ICES vertinimu²⁰, nuo įpareigojimo iškrauti laimikį įsigaliojimo laimikio išmetimo į jūrą praktika pasikeitė menkai. Į jūrą išmetami pelaginių rūšių laimikio kiekiai tebėra labai nedideli, o oficialiai pranešami į jūrą išmetamo kito laimikio kiekiai gerokai sumažėjo, nors laimikis

¹⁹ Reglamento (ES) 2020/1781 1 straipsnio pirmos pastraipos 1 punktas; plg. išnašą 18.

²⁰ Plg. su 6 išnaša, p. 8, ir 8 išnaša, p. 8.

neteisėtai išmetamas į jūrą ir toliau. Valstybių narių 2021 m. metinių ataskaitų dėl įpareigojimo iškrauti laimikį vertinime²¹ ŽMTEK nurodė, kad apskritai jo įgyvendinimas tebėra prastas ir kad vykdant kai kurią žvejybą Baltijos jūroje reikalavimų nesilaikymo rizika 2021 m. išliko didelė arba labai didelė. Pažymėtina, kad daugiamečio plano 13 straipsnyje nustatyta nuo bendrosios leidžiamojo nuokrypio ribos taisyklės leidžianti nukrypti nuostata, taikoma nerūšiuotam iškraunamam laimikiui, bus laipsniškai panaikinta iki 2028 m. sausio mėn.²²

Suinteresuotųjų subjektų, su kuriais konsultuotasi ir kurie išreiškė nuomonę, požiūriai dėl laimikio išmetimo į jūrą išsiskyrė. Viena atsakiusi valstybė narė nuomonės neturėjo, o kitos dvi ir kai kurie pramonės atstovai nemano, kad tai yra problema. Kitų pramonės šakų atstovai ir NVO pritarė ICES ir ŽMTEK nuomonei. Beveik visi suinteresuotieji subjektai, su kuriais konsultuotasi, laikėsi nuomonės, kad daugiamečio planas nepadėjo sumažinti į jūrą išmetamo laimikio kiekio ir kad jis nesuteikė galimybės atsižvelgti į mišriosios žvejybos padėtį. BSAC pridūrė, kad laimikio išmetimo į jūrą praktika nebuvo tinkamai kontroliuojama.

Komisija ir toliau laikosi nuomonės, kad nuolatinė laimikio išmetimo į jūrą problema visų pirma yra kontrolės ir vykdymo užtikrinimo klausimas, kuris turi būti sprendžiamas ES žuvininkystės kontrolės sistemos lygmeniu.

2.3. EKOSISTEMINIS METODAS

Pagrindinio BŽP reglamento 2 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad pagal BŽP žuvininkystės valdymui turi būti taikomas ekosisteminis metodas, kad būtų sumažintas žvejybos veiklos neigiamas poveikis jūros ekosistemai. Daugiamečio plano 3 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad daugiamečio planas turi derėti su ES aplinkos teisės aktais, visų pirma su tikslu iki 2020 m. pasiekti gerą aplinkos būklę, kaip reikalaujama Jūrų strategijos pagrindų direktyvoje (toliau – JSPD)²³.

JSPD numatyta 11 kokybinių descriptorių, pagal kuriuos nustatoma gera aplinkos būklė. Daugiamečio plano tikslas – užtikrinti, kad būtų įvykdytos 3-io descriptoriaus (kuris yra svarbiausias žvejybos valdymui) sąlygos, ir padėti įvykdyti kitų susijusių descriptorių sąlygas proporcingai pagal vaidmenį, kurį žvejyba atlieka juos įgyvendinant²⁴. 3 descriptorius yra

²¹ Plg. su 10 išnaša.

²² 2023 m. lapkričio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2023/2842, kuriuo iš dalies keičiamas Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1224/2009 bei Tarybos reglamentų (EB) Nr. 1967/2006 ir (EB) Nr. 1005/2008 bei Europos Parlamento ir Tarybos reglamentų (ES) 2016/1139, (ES) 2017/2403 ir (ES) 2019/473 nuostatos dėl žuvininkystės kontrolės, (OL L, 2023/2842, 2023 12 20).

²³ 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2008/56/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų jūrų aplinkos politikos srityje pagrindus, (OL L 164, 2008 6 25, p. 19).

²⁴ Žvejybos veikla taip pat daro poveikį descriptoriams, susijusiems su: biologine įvairove (1); mitybos tinklu (4); jūros dugno vientisumu (6) ir jūrą teršiančiomis šiukšlėmis (10). Žvejybos poveikis kitiems descriptoriams geriausiu atveju yra netiesioginis ir (arba) nereikšmingas, t. y. poveikis: svetimų rūšių patekimui (2), žmogaus sukeltai eutrofikacijai (5), hidrografinėms sąlygoms (7), teršalų koncentracijos lygiui jūroje (8), teršalams žmogaus maistui skirtose žuvelyje ir jūros produktuose (9), energijos, įskaitant povandeninį triukšmą, patekimui (11).

tiesiogiai susijęs su žvejybos galimybių nustatymu²⁵. Pirmasis jo kriterijus susijęs su žvejybos intensyvumu, antrasis – su biomase, o trečiasis – su pasiskirstymu pagal amžių ir dydį. Pirmiesiems dviem kriterijams taikomos daugiamečiame plane išdėstytos BLSK nustatymo taisyklės. Kalbant apie trečiąjį kriterijų, 2024 m. vasario mėn. ICES paskelbė specialią rekomendaciją²⁶, kurioje nustatyti rodikliai, tačiau nustatyti ribinių verčių ar pasiūlyti valdymo galimybių nebuvo galima.

Žvejybos veiklos poveikis jūrų kiaulių, kurios yra įtrauktos į sparčiai nykstančių rūšių sąrašą²⁷, populiacijai Baltijos jūroje tebekelia didelį susirūpinimą. Atsižvelgiant į dvi bendras BALTFISH rekomendacijas, buvo priimti teisės aktai²⁸, kuriais siekiama apsaugoti jūrų kiaules, tačiau Komisija mano, kad reikia imtis papildomų veiksmų.

ICES patvirtina, kad Baltijos jūros ekosistema iš esmės keičiasi ir yra nesubalansuota. Daugelio Baltijos jūros rūšių ir buveinių aplinkos būklė nėra gera dėl žmonių įtakos jūros aplinkai²⁹. Penki pagrindiniai neigiamą poveikį Baltijos jūrai darantys veiksniai yra šie: i) maisto ir organinių medžiagų gausėjimas; ii) žvejyba; iii) teršalų patekimas; iv) svetimų rūšių patekimas ir v) krantų irimas ir substratų kiekio mažėjimas.

Suinteresuotieji subjektai, su kuriais konsultuotasi, manė, nors dažnai dėl labai skirtingų priežasčių, kad daugiamečio planas nepadėjo įgyvendinti ekosisteminio žuvininkystės valdymo metodo arba netgi tam trukdė. Tačiau kai kurie iš jų pabrėžė, kad daugiamečio planas gali padėti tai padaryti, jei jis būtų (tinkamai) įgyvendinamas. Visi suinteresuotieji subjektai sutiko, kad ekosistema žuvų ištekliais daro didelį poveikį.

2.4. REGIONINIS BENDRADARBIAVIMAS

Kaip nurodyta pirmojoje ataskaitoje, pagal dabartinę BŽP pagrindinės regionalizavimo priemonės yra šios: i) institucionalizuotos regioninės patariamąsios tarybos, su kuriomis turi būti konsultuojamasi įvairiais klausimais ir kurios gali priimti rekomendacijas bet kuriuo klausimu, ir ii) atitinkamų valstybių narių bendrą rekomendacijų Komisijai priimti deleguotuosius aktus priėmimas.

Suinteresuotieji subjektai, su kuriais konsultuotasi, išskyrus dvi iš trijų atsakymus pateikusių valstybių narių, ir toliau nebuvo tikri dėl daugiamečio plano pridėtinės vertės stiprinant regioninį bendradarbiavimą. BSAC visų pirma nurodė resursų trūkumą.

Komisija ir toliau mano, kad daugiamečiu planu užtikrinama būtina teisinė sistema regioniniam bendradarbiavimui stiprinti, visų pirma teikiant bendrus pasiūlymus ir konsultuojantis su patariamosiomis tarybomis bei kitais suinteresuotaisiais subjektais Baltijos jūrai įtakos turinčiais

²⁵ Jame parašyta: „Komerciniams tikslams naudojamos žuvų, moliuskų ir vėžiagyvių populiacijos neviršija saugių biologinių ribų ir jų pasiskirstymas pagal amžių ir dydį parodo gerą išteklių būklę.“

²⁶ 2024 m. ICES rekomendacija, sr.2024.01 (<https://doi.org/10.17895/ices.advice.25265284>).

²⁷ Plg. su 8 išnaša, p. 19.

²⁸ 2021 m. gruodžio 15 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2022/303, kuriuo dėl Baltijos jūros paprastųjų jūrų kiaulių (*Phocoena phocoena*) populiacijos atsitiktinio laimikio mažinimo priemonių Baltijos jūroje iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/1241, (OL L 46, 2022 2 25, p. 67).

²⁹ Plg. su 6 išnaša, p. 1, ir 8 išnaša, p. 3.

klausimais. Pavyzdžiui, BALTFISH, rengdamas bendras rekomendacijas, galėtų surengti išsamesnes diskusijas su suinteresuotaisiais subjektais.

Pažymėtina, kad menkių, centrinės Baltijos jūros dalies silkių, šprotų ir lašišų ištekliai yra bendri su Rusija. 2009 m. ES ir Rusija susitarė bendradarbiauti žuvų išteklių valdymo srityje per jungtinį komitetą³⁰. Šio komiteto posėdžiai nuo 2019 m. nevyko dėl COVID-19 pandemijos ir neišprovokavo ir nepateisino Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą. Kiekviena šalis nustato savo BLSK savarankiškai, nes nebuvo įmanoma susitarti dėl dalijimosi tvarkos. ES taiko buvusios Tarptautinės žvejybos Baltijos jūroje komisijos³¹ dalis, o Rusija jau daugelį metų nustato daug didesnius BLSK. Be to, priešingai, nei rekomendavo ICES, Rusija ir toliau žvejoja menkes, nors ir mažesniu mastu nei anksčiau, ir beveik nesumažino savo centrinės Baltijos jūros dalies silkių BLSK. Rusija nuo 2022 m. ICES neteikė jokių duomenų.

2.5. SOCIALINIAI IR EKONOMINIAI POKYČIAI

Apskritai 2013–2021 m. žvejyba Baltijos jūroje buvo pelninga. Vis dėlto, šiuo laikotarpiu kai kurie Baltijos laivyno segmentai, ypač mažos apimties priekrantės žvejybos laivynai, nepajėgė padengti veiklos išlaidų, o dauguma socialinių ir ekonominių rodiklių tendencingai mažėjo, dažnai labai smarkiai³². Duomenų apie pokyčius nuo 2021 m. dar nepateikta, tačiau aplinkosauginė padėtis, tai, kad tik jūrinių plekšnių ir Rygos įlankos silkių išteklių padėtis yra gera, ir įvairūs neigiami besitęsiančio Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą padariniai neabejotinai turėjo neigiamą poveikį.

Suinteresuotieji subjektai, išskyrus vieną respondentą, sutiko, kad socialiniai ir ekonominiai pokyčiai buvo neigiami, nors, daugumos respondentų nuomone, įvairiuose sektoriuose jie labai skiriasi. BSAC ir jos nariai ir toliau tvirtino, kad dėl neigiamos išteklių raidos esama priežastinio ryšio su daugiamečiu planu – jis dėl to kaltas. Trys atsakymus pateikusios valstybės narės tokio priežastinio ryšio nenurodė.

Komisija ir toliau laikosi nuomonės, kad žuvų ištekliai ir žvejyba mažėja ne dėl daugiamečio plano įgyvendinimo, o dėl pokyčių platesnėje ekosistemoje. ICES nurodo, kad nuolat teikiami klaidingi duomenys apie rūšis taip pat gali turėti neigiamą poveikį. Tik sveika ekosistema ir tausī žvejyba gali užtikrinti ilgalaikį žvejų bendruomenių klestėjimą.

3. DAUGIAMEČIU PLANU KOMISIJAI SUTEIKTI DELEGUOTIEJI ĮGALIOJIMAI

Daugiamečiu planu Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus dėl prieгаudos rūšių išsaugojimo priemonių (6 straipsnis), įpareigojimo iškrauti laimikį (7 straipsnis) ir techninių priemonių (8 straipsnis), jei joms netaikomas Techninių priemonių reglamentas.

6 straipsniu suteiktais įgaliojimais niekada nebuvo pasinaudota. Ataskaitiniu laikotarpiu 7 straipsniu pasinaudota du kartus, kad būtų išlaikyta dideliu išgyvenamumu grindžiama išimtis

³⁰ Europos bendrijos ir Rusijos Federacijos Vyriausybės susitarimas dėl bendradarbiavimo žuvininkystės srityje ir Baltijos jūros gyvųjų išteklių išsaugojimo (OL L 129, 2009 5 28, p. 2), ypač 14 straipsnis.

³¹ Tai buvo regioninė Baltijos jūros žuvų išteklių žvejybos valdymo organizacija.

³² Plg. su 11 išnaša, p. 103–109, 112–115. Reikėtų pažymėti, kad ataskaita apima visą žvejybą, o ne tik išteklių, kuriems taikomas daugiamečio planas ir kurie vis dėlto sudaro apie 95 proc. viso Baltijos jūroje sužvejojamo laimikio, žvejybą.

Baltijos lašišoms³³. 8 straipsniu nesinaudota, nes jo esminės nuostatos nuo 2019 m. rugpjūčio mėn. didžiąja dalimi pakeistos konkretesniu Techninių priemonių reglamentu suteiktais įgaliojimais. Galiausiai pažymėtina, kad atitinkamos valstybės narės iki šiol nepateikė informacijos, reikalingos tam, kad iki 2020 m. pabaigos būtų galima iš naujo įvertinti jūrinėms plekšnėms taikomą išimtį³⁴.

³³ 2021 m. birželio 22 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2021/1417, kuriuo Reglamentas (ES) 2016/1139 papildomas įpareigojimo iškrauti visą Baltijos jūros lašišų laimikį 2021–2023 m. specifikacijomis, (OL L 305, 2021 8 31, p. 3); 2024 m. vasario 28 d. Komisijos deleguotasis reglamentas (ES) 2024/1296, kuriuo Reglamentas (ES) 2016/1139 papildomas įpareigojimo iškrauti laimikį išimtimi, 2024–2026 m. taikytina Baltijos jūros lašišoms, (OL L 2024/1296, 2024 5 7).

³⁴ 2017 m. gruodžio 18 d. Komisijos deleguotojo reglamento (ES) 2018/306, kuriuo nustatomos įpareigojimo iškrauti menkių ir jūrinių plekšnių laimikį, sužvejotą vykdant žvejybą Baltijos jūroje, įgyvendinimo specifikacijos, (OL L 60, 2018 3 2, p. 1) 6 straipsnis.